

Cùng nhau luyện tập PHƯƠNG PHÁP LUẬN SÁNG TẠO

Cách giải quyết mâu thuẫn vật lý trong bộ phim *SÓNG GIÓ ĐẠI THANH*

Minh Quân

Bộ phim *Sóng gió Đại Thanh* (42 tập) kể về những xung đột quanh việc lập, giữ ngôi vua vào lúc vua nhà Thanh là Hoàng Thái Cực đột ngột qua đời và vương triều nhà Thanh mới thống nhất trung nguyên. Ba tập đầu của bộ phim đề cập đến việc thu phục tướng trụ cột nhà Minh là Phạm Hạo Dân mà khởi đầu là trận huyết chiến tại Hắc Sơn Liêu Ninh vào năm 1638.

Uy vũ đại tướng quân Phạm Hạo Dân

Trương Phong Nghị trong vai Đa Nhĩ Cổn

Trận chiến tại Hắc Sơn Liêu Ninh sẽ quyết định sự diệt vong của vương triều thua trận. Vì vậy, nhà Thanh đã cử *Duyệt thân vương* Đa Nhĩ Cổn, người được coi là “dưới một người, trên ngàn vạn người” thống lĩnh đại quân bát kỳ gồm 16 vạn người. Phía nhà Minh, hoàng đế Sùng Chỉnh sai *Uy vũ đại tướng quân* Phạm Hạo Dân, trụ cột vững chắc nhất triều đình cầm quân chinh chiến với hơn 20 vạn quân và 40 khẩu đại pháo.

Đánh giá về Đa Nhĩ Cổn, Phạm Hạo Dân nói: “... *thống soái Đa Nhĩ Cổn bên địch trước đây chưa từng thua lớn bao giờ, cho dù bốn soái có so bì với hắn thì cũng chưa chắc có thể làm cho hắn ngã ngựa, nhất là ngay trong trận này...*”.

Đánh giá về Phạm Hạo Dân, vua nhà Thanh nói: “...*Phạm Hạo Dân là trợ thủ đắc lực của Sùng Chỉnh, phần lớn binh mã của Minh triều đều nằm trong tay hắn... Sùng Chỉnh có được hắn, Đại Thanh ta muốn vào trung nguyên e phải mất 1 – 2 năm. Nếu Đại Thanh ta có được hắn, không quá 3 tháng, nhiều nhất là nửa năm là trăm có thể tiến vào thành Bắc Kinh. Một khi Phạm Hạo Dân quy thuận Đại Thanh ta, chỉ cần hắn động não một chút là làm sập đổ một nửa hoàng cung của Sùng Chỉnh rồi*”.

Dù ưu thế hơn người của quân Minh, nhưng do lòng quân không an (vi phạm **quy luật về tính tương hợp các phần của hệ**) và sự linh hoạt trong phương án chiến đấu của *Duyệt thân*

vtương Đa Nhĩ Cổn (nguyên tắc 15. Linh động) nên cuộc chiến kết thúc với việc Phạm Hạo Dân bị bắt sống. Để giữ tròn lòng trung thành với vua Minh (tính ì tâm lý), Phạm Hạo Dân đã tuyệt thực, mặc cho các tướng nhà Thanh thuyết phục ông quy thuận. Khi Phạm Hạo Dân chỉ có thể sống được hai ngày nữa, vua Thanh là Hoàng Thái Cực đích thân gặp Phạm Hạo Dân

Hoàng Thái Cực : *Chẳng hay Phạm tướng quân có đồng ý nói chuyện với trẫm không?*

Phạm Hạo Dân : *Cũng may Phạm mô cũng còn chút hơi tàn để nói vài lời*

- Phạm tướng quân, Đại Thanh ta sắp thống nhất trung nguyên rồi, trẫm rất mong có khanh bên cạnh điều hành chính sự.
- *Muốn khuyên hàng đây mà. Muốn ta làm con cháu không hơn không kém dẫn đường cho các người sao?*
- ... Phạm tướng quân, trẫm không chấp những lời người nói. Trẫm chỉ muốn người biết rằng, trẫm một lòng mưu cầu hiền tài. Và trong lòng Phạm tướng quân cũng rõ là không có người, trẫm vẫn sẽ đánh được vào thành Bắc Kinh, chỉ có điều trễ vài ngày mà thôi.

Khương Văn trong vai Hoàng Thái Cực

Đến đây, tác giả kịch bản của bộ phim đã cho vua nhà Thanh rơi vào **tình huống vấn đề**: biết mục đích cần đạt (thuyết phục Phạm Hạo Dân quy hàng) nhưng không biết cách đạt đến mục đích (hết *Dụ thân vương Đa Nhĩ Cổn* đến *Dự thân vương Đa Đạt*, *Lễ thân vương Đại Thiện* và con trai trưởng vua Thanh là *Tô thân vương Hạo Cách* đều không thuyết phục được).

Việc một bậc quân vương đích thân nói chuyện với tướng bại trận đã thể hiện rõ **nhu cầu cấp bách** của ông. Hãy nghe lời tâm sự của Hoàng Thái Cực: “*chiều nay trẫm đích thân đến đình Bát Giác thăm Phạm Hạo Dân. Phạm Hạo Dân đã năm ngày không ăn không uống. Thái y nói hẳn chỉ sống thêm 2 ngày nữa thôi. Nàng biết không, cơ nghiệp của trẫm cần hẳn. Trẫm không còn biết đến sĩ diện hay sự tôn quý của bậc vương đế nữa. Trẫm đã đến nhưng thất bại nặng nề*”.

Khi những **phép thử** cho bài toán: “*Làm thế nào thuyết phục Phạm Hạo Dân quy hàng nhà Thanh*” đã hết, người em cùng cha là *Dụ thân vương Đa Nhĩ Cổn* đã “13. **Đảo ngược**” và “17. **Chuyển sang chiều khác**” đề xuất với vua một **bài toán hệ dượt**: “*Trước đây khuyên hàng đều là cánh mày râu, lấy cương trị cương, nếu ta hoán đổi lấy nhu trị cương...Ý thần đế muốn nói không phải mỹ nhân kế mà là trí tuệ của một mỹ nhân... tìm một mỹ nhân tài sắc vẹn toàn, thông minh uyên bác đi làm thuyết khách*”

Không giống như mọi người, *trang phi Đại Ngọc Nhi* đã trả lời khi được yêu cầu đến ngay nơi Phạm Hạo Dân đang ở: “*Thần thiếp đi lần này chỉ có quyền thắng, không có quyền bại. Thần thiếp nghĩ tại sao những người quan to chức trọng đến khuyên hàng đều thất bại ê chề. Thần thiếp nghĩ ắt hẳn họ không hiểu được con người của Phạm Hạo Dân. Hoàng thượng nghĩ xem, một người 5 ngày không ăn không uống, không nói lấy một lời thì nhất định người đó có ý chí rất kiên cường. Thần thiếp phải suy nghĩ thật kỹ để tìm hiểu con*

người này xem còn có ngô ngách gì nữa không. **Chỉ cần hần mở miệng** mà nói thì việc sẽ trở nên dễ dàng hơn.”

Câu trả lời này cho thấy Đại Ngọc Nhi đã đạt tới **mức hiểu cảm xúc** câu nói: “*Hiểu là một việc rất khó. Nếu người ta hiểu, hành động sẽ dễ*”. Các bạn là học viên môn Phương pháp luận sáng tạo, học tại TSK có biết câu này được dán chỗ nào trong lớp học không? Và nếu các bạn **nhập thân** (có phải là **phép tương tự cá nhân** không nhỉ?) vào *trang phi* Đại Ngọc Nhi, các bạn sẽ suy nghĩ như thế nào để tìm hiểu Phạm Hạo Dân? Nói cách khác, bạn sẽ giải như thế nào bài toán: *Làm thế nào để hiểu rõ tâm tư, gia cảnh của Phạm Hạo Dân trong thời gian nhiều nhất là hai ngày?*

Hứa Tịnh trong vai Đại Ngọc Nhi

Nếu thời gian cho phép là hai tháng, hai năm hay hai chục năm thì người bình thường nhất cũng giải được. Đằng này chỉ cho có hai ngày! Từ góc độ của quy luật *sự thay đổi về lượng dẫn đến sự thay đổi về chất và ngược lại*, cho thấy chất mới phải xuất hiện. Nói một cách “bình dân”, người giải cần phải có suy nghĩ không giống như người bình thường. Suy nghĩ không giống như người bình thường mà lại đạt được mục đích

cần đạt, theo môn học Phương pháp luận sáng tạo khoa học - kỹ thuật trong việc giải quyết vấn đề và ra quyết định, được gọi bằng một cụm từ, đó là cụm từ nào?

Trở lại với bài toán: “*Làm thế nào để hiểu rõ tâm tư, gia cảnh của Phạm Hạo Dân trong thời gian nhiều nhất là hai ngày*”, *trang phi* Đại Ngọc Nhi gặp phải **mâu thuẫn vật lý**: **Thời gian tìm hiểu phải dài để có thể hiểu được tâm tư nguyện vọng của Phạm Hạo Dân và thời gian tìm hiểu phải ngắn để Phạm Hạo Dân còn sống.**

Phép biến đổi mẫu **2.5. Thực hiện các hoạt động phụ trợ hoặc một phần hoạt động chính trước hay sau hoạt động chính** (thuộc 11 biến đổi mẫu dùng để khắc phục mâu thuẫn vật lý) gợi ý rằng, *trang phi* Đại Ngọc Nhi nên thực hiện các hoạt động phụ trợ trước hoạt động chính. Hoạt động chính trong trường hợp này là thuyết phục Phạm Hạo Dân quy hàng, hoạt động phụ trợ có thể là thăm hỏi, trò chuyện... như là một người bạn tri kỷ. Đã là bạn tri kỷ thì phải hiểu gia cảnh, thói quen, sở thích của người trò chuyện.

Chưa từng gặp mà hỏi thẳng về gia cảnh, thói quen, sở thích... trong lúc Phạm Hạo Dân đang là tù binh chắc chắn không thể được. Nếu không hỏi trực tiếp Phạm Hạo Dân thì hỏi người khác (nguyên tắc **24. Sử dụng trung gian**) - hỏi người tâm phúc với Phạm Hạo Dân. Theo các bạn, đây có phải là **tìm thông tin từ môi trường bên ngoài** không?

Và cái khéo của kịch bản là ở chỗ: chừa một khe cửa hẹp để cho *trang phi* Đại Ngọc Nhi tìm thấy Trịnh Đức Hải, người đã hầu hạ Phạm Hạo Dân hơn 20 năm và cũng bị bắt sống như Phạm Hạo Dân tại trận Hắc Sơn Liêu Ninh.

Với những thông tin thu được, Đại Ngọc Nhi đến đình Bát Giác (nơi Phạm Hạo Dân đang thoi thóp thở) sau những chuẩn bị chu đáo: “*Tướng quân, xin hỏi tướng quân có quay mặt ra ngoài được không... Nếu không được, e rằng ta phải tự mình làm lễ chúc thọ cho lão thái thái rồi*”. Một người không quen, không biết mà tự dựng biết hôm nay là ngày sinh nhật của mẹ mình thì cũng phải quay mặt ra để xem người đó là ai chứ!. Bạn thấy Đại Ngọc Nhi sử dụng nguyên tắc **9. Gây ứng suất sơ bộ** có “nghề” không?

“Phạm tướng quân, nếu ta nhớ không lầm thì Phạm lão thái thái năm nay đã là đại thọ 70, sinh ngày 1 – 9, đúng vào ngày hôm nay. Vì thế ta có ý chọn đúng hôm nay đến thăm tướng quân, hy vọng có thể cùng tướng quân chúc thọ lão thái thái ở quê nhà thọ tử nam sơn” - Đại Ngọc Nhi nói tiếp.

Sau khi lạy tạ trước bàn lễ đại thọ, trang phi Đại Ngọc Nhi đến bên Phạm Hạo Dân: “Phạm tướng quân, hôm nay ta mạo muội tới đây vì một lòng phục tài trí con người tướng quân. Xuất thân bần hàn, cha mất sớm, một mình mẹ sớm hôm vất vả gồng gánh nuôi hai con bằng nghề thêu may. Tướng quân từ nhỏ siêng năng ham học cộng với trí thông minh trời cho cuối cùng cũng đỗ đạt tiến sĩ, sau đó dần dần trở thành vị quan thanh liêm của Minh triều, là rường cột của nước nhà. Nhưng điều khiến ta nể phục nhất không phải vì trí võ song toàn của tướng quân mà là một lòng hiếu thuận của tướng quân đối với mẹ già ở quê. Phạm tướng quân, ta hiểu tướng quân cố kéo dài mạng sống của mình không phải vì tham sống sợ chết mà chính vì tướng quân mong muốn ngày đại thọ của mẹ già, tướng quân có thể hành lễ chúc thọ cùng mẹ hưởng trọn niềm vui đại thọ bên con cháu rồi mới thực hiện ý nguyện một lòng với Minh triều của mình...”

Một người xa lạ mà nói đúng những trần trở trong suy nghĩ của mình thì sỏi đá cũng phải xao lòng!. Gượng ngồi dậy và uống thứ trà Khổ Đĩnh thường uống [do trang phi Đại Ngọc Nhi mang tới và đút cho Phạm Hạo Dân. Ngoài thành phần của trà, Đại Ngọc Nhi cho thêm nhân sâm để phục hồi sức khoẻ đang suy kiệt của ông (nguyên tắc **Phẩm chất cục bộ** và **Kết hợp**)], Phạm Hạo

Dân hưởng về bàn lễ đại thọ nói: “...con gắng gượng sống đến ngày hôm nay cũng chỉ vì muốn cùng mẹ vui hưởng đại thọ của người được trọn vẹn. Xin mẫu thân tha cho con tội bất hiếu, không thể tiếp tục phụng dưỡng mẹ già để mẹ già phải đau bạc khóc tiễn kẻ đầu xanh” và ông cúi lạy ba lạy rồi quay sang trang phi nói: “Cô nương, Phạm mỗ đây không biết lấy gì đền đáp cách khuyên hàng và xin đa tạ tấm lòng trung nghĩa của cô nương đối với một kẻ bại trận như ta... cô nương, ta biết cô nương muốn ta mở miệng hàn huyên. Được, trước khi ta thực sự chìm đắm vào giấc ngủ ngàn thu thì ta sẽ **chiều ý cô nương**...”

Phu nhân, hoàng đế của người là một vị hoàng đế anh minh vĩ đại. Hôm đó, ta cố tình nhục mạ, bất kính với người mà người không giết ta. Với tấm lòng bao dung như thế, thật khiến cho ta cảm động và hổ thẹn với lòng. Phu nhân, xin hãy nhắc lại với hoàng đế của người rằng Phạm mỗ ta rất kính phục tài trí bao dung độ lượng của người”

Từ chỗ không chịu nói, không chịu ăn, không chịu uống, đến chỗ Phạm Hạo Dân chịu uống, chịu nói và tỏ lòng về cách đối xử của kẻ thù, Đại Ngọc Nhi đã vận dụng thành công nguyên tắc **35. Thay đổi các thông số hoá lý của đối tượng**. Để có sự thay đổi trong con người Phạm Hạo Dân như vậy, Đại Ngọc Nhi đã phải sử dụng các nguyên tắc **9. Gây ứng suất sơ bộ**, **10. Thực hiện sơ bộ**, **17. Chuyển sang chiều khác**, **24. Sử dụng trung gian**. Diễn tả theo logic mối quan hệ này, có thể trình bày như sau: **35 = (17 + 24) + 10 + 9**.

Qua lời nói của Phạm Hạo Dân với trang phi Đại Ngọc Nhi, tác giả kịch bản đã cho người xem thấy Phạm Hạo Dân lại rơi vào một bài toán mới (mà mâu thuẫn vật lý của nó là: **phải thể hiện lòng biết ơn đối với kẻ thù để thể hiện là người có học và phải thể hiện lòng**

trung thành với vua Sùng Chính vì là thần dân triều Minh) một cách kín đáo (nguyên tắc **7. Chứa trong**).

Nếu thuộc loại “lừa thầy, phản bạn” thì mâu thuẫn trên rất dễ giải, nhưng ác thay, một người đang cách xa quê nhà ngàn dặm và đối mặt với cái chết mà vẫn canh cánh trong lòng về ngày sinh nhật của mẹ thì quả thật rất khó, rất khó!. Thế mới biết, vì sao người đời lại quý trọng và tôn thờ những người có địa vị cao mà cái tâm lại sáng đến thế.

Từ mâu thuẫn vật lý mà Phạm Hạo Dân phải giải quyết, cụm từ **thể hiện lòng biết ơn đối với kẻ thù** không chỉ là lời nói mà còn là sự quy hàng triều Thanh. Có thể phát biểu lại mâu thuẫn vật lý trên: **Phải thể hiện lòng trung thành với vua Thanh và phải thể hiện lòng trung thành với vua Minh**. Rõ ràng là hệ (Phạm Hạo Dân) đã cạn khả năng và theo gợi ý của biến đổi mẫu **3. Phép chuyển hệ thống một: Chuyển từ hệ sang phản hệ (hệ có tính chất ngược lại) hoặc kết hợp hệ với phản hệ** thì Phạm Hạo Dân phải nhờ người khác thực hiện vế đầu của mâu thuẫn ấy, và người mà Phạm Hạo Dân nhờ phải là bản sao của ông theo nghĩa: đức độ, tài năng.

Chúng ta cùng đọc bức thư gửi lại trước khi Phạm Hạo Dân cắt mạch máu cổ tay tự vẫn, để thực hiện vế sau của mâu thuẫn vật lý trên: *“Hoàng đế Đại Thanh diện hạ, Duệ thân vương cát hạ, trang phi nương nương. Phạm Hạo Dân từ ngày bị bắt đến nay cũng cảm động trước tấm lòng khoan dung độ lượng, trọng dụng nhân tài của hoàng thượng đối với Phạm mỗ này, nhất là tối hôm qua, trang phi là người do hoàng thượng cử đến đã rất chân thành và thông minh khiến Phạm mỗ cảm động vô cùng. Nhưng vì ta chịu ân đức của hoàng đế Minh triều, Hắc Sơn đại bại, Phạm mỗ không còn mặt mũi nào đi gặp vua Sùng Chính, càng không thể đền đáp ơn sâu của hoàng thượng. Suy đi nghĩ lại, chỉ có cái chết mới giải quyết được cục diện này. Kỳ thật, giang sơn có thể khác chủ nhưng tim Phạm mỗ sáng tựa tuyết trong. Thân làm thần dân nhà Minh chỉ có thể cống hiến hết đời cho sự nghiệp Minh triều. Người xưa có câu: Tri kỳ bất khả vị nhĩ vị chi giả, Phạm mỗ nay không thể phò giúp Thanh triều nhưng nguyện làm cầu nối đề cử một nhân tài, tin rằng có thể đền đáp ân đức cũng như lòng mutu cầu hiền sĩ của hoàng thượng, chính là tiểu đệ tên Phạm Hạo Chính. Hạo Chính tài cao chí lớn, luận văn luận võ hơn hẳn Phạm mỗ này. Tuy là huynh đệ của nhau nhưng chí hướng lại trái ngược hẳn. Tiểu đệ đã từng ra ngoài biên ải khảo sát tình hình quân sự của quân bát kỳ và đã nói quân Minh sẽ đại bại. Còn nói sau này Minh triều sẽ phải thay thế bởi Thanh triều... Năm đó, Hạo Chính đăng bảng khoa thi, vốn dĩ đăng quang trạng nguyên đầu bảng nhưng vì triều Minh hủ bại nên đã từ quan ở ẩn...”*

Với bức thư gửi cho người em là Phạm Hạo Chính, bộ phim lại dẫn người xem vào một loạt những bài toán mới phức tạp hơn, sống động hơn trong những tập tiếp theo, đó chính là sự “cao thủ” của kịch bản bộ phim **SÓNG GIÓ ĐẠI THANH**. Sẽ thật có lỗi nếu không dành những lời khen tặng cho những diễn viên đã “hoà tan” (nguyên tắc **33. Đồng nhất**) vào nhân vật Hoàng Thái Cực, Đa Nhĩ Cổn, Phạm Hạo Chính, Đại Ngọc Nhi, Phạm Hạo Dân...